

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΘ'.

Ὅτι οἱ ἡγεμόνες ὀφείλουσι ν' ἀποφεύγωσι τὴν περιφρόνησιν καὶ τὸ μῖσος κατ' αὐτῶν.

Ἐκ τῶν εἰρημένων ιδιοτήτων τοῦ ἡγεμόνος διεξεληθὼν τὰς κυριωτέρας, θέλω ἤδη ὑπὸ τὸν γενικὸν τίτλον τοῦ παρόντος κεφαλαίου λαλήσῃ συνοπτικῶς περὶ τῶν λοιπῶν. Λέγω δὲ καὶ ἐνταῦθα, ὡς καὶ ἄνωτέρω ἐν μέρει εἶπον, ὅτι ὀφείλει ὁ ἡγεμὼν ν' ἀποφεύγῃ πᾶν ὅ τι δύναται νὰ τὸν καθιστᾷ ἀξιομίσητον καὶ εὐκαταφρόνητον. Τὸν κανόνα τοῦτον φυλάττων, ἐκπληροῖ τὸ καθ' ἑαυτὸν καὶ οὕτω δὲν θέλει ἀπαντᾷ κανένα κίνδυνον ἔνεκα τῶν λοιπῶν δυσφημιῶν. Ἀξιομίσητον μὲν καθίστησι πρὸ πάντων αὐτὸν, ὡς ἄνωτέρω εἶπον, ἡ ἀρπαγὴ τῆς ιδιοκτησίας καὶ τῶν γυναικῶν τῶν ὑπηκόων του, ἐλάττωμα, ἀπὸ τὸ ὁποῖον πρέπει πολὺ ν' ἀπέχῃ, διότι, ἐν ὅσῳ ἡ ὀλομέλεια κοινωνίας τινὸς ἀπολαμβάνει ἀσφάλειαν εἰς τὴν ιδιοκτησίαν καὶ τὴν τιμὴν, οἱ ἄνθρωποι διάγουσιν εὐχαριστημένοι καὶ δὲν μένει ἄλλη φροντίς εἰς τὸν ἡγεμόνα, παρὰ πῶς νὰ παλαίσῃ κατὰ τῆς φιλοδοξίας ὀλίγων τινῶν, τὴν ὁποίαν κατὰ διαφόρους τρόπους καὶ εὐκόλως δύναται ν' ἀναχαιτίσῃ. Εὐκαταφρόνητος δὲ γίνεται, ὅταν εἶνε πολύτροπος, ἐλαφρόνους, μαλθακός, δειλός, ἀναποφάσιστος. Ὅλα ταῦτα χρεωστεῖ νὰ τ' ἀποφεύγῃ ὡς σκοπέλους καὶ ἐπομένως ὀφείλει νὰ ἐπιτηδεύηται,

ὥστε διὰ τῶν πράξεών του νὰ φαίνεται μέ-
 γας, γενναϊόψυχος, σοβαρός, ἰσχυρὸς καί,
 καθόσον ἀφορᾷ εἰς τὰς ἰδιωτικὰς ὑποθέσεις
 τῶν ὑπηκόων του, ν' ἀπαιτῆ, ὥστε αἱ ἀ-
 ποφάσεις του νὰ εἶνε ἀμετάκλητοι, νὰ ἐ-
 πιμένῃ δὲ τοιουτοτρόπως, ὥστε κανεὶς νὰ
 μὴ τυλμᾷ νὰ τὸν ἀπατήσῃ ἢ νὰ τὸν ὑπο-
 χρεώσῃ νὰ μεταβάλῃ γνώμην. Ὁ ἡγεμὼν,
 ὅστις διὰ τῶν πράξεών του σχηματίζει
 ὑπὲρ ἑαυτοῦ τοιαύτην ὑπόληψιν, λογίζεται
 ἰσχυρὸς· δυσκόλως δὲ γίνονται συνωμοσίαι,
 ἢ ἐχθρικαὶ ἐπιδρομαὶ κατὰ ἡγεμόνος θεω-
 ρουμένου ἀξίου καὶ ἀπολαμβάνοντος τὸ σέ-
 βας τῶν ὑπηκόων του. Πᾶς ἡγεμὼν ὀφείλει
 νὰ φοβῆται διττῶς· πρῶτον, ἐσωτερικῶς
 ἀπὸ τοὺς ὑπηκόους του, δεύτερον, ἐξωτερι-
 κῶς ἀπὸ τοὺς ἔξωθεν δυνατοὺς. Κατὰ τῶν
 ἐξωτερικῶν ἐπιδρομῶν ὑπερασπίζει ἑαυτὸν
 βοηθούμενος ἀπὸ ἀξία στρατεύματα καὶ
 ἀπὸ πιστοὺς φίλους· ἔχων δὲ ἀξία στρα-
 τευματα, θέλει ἔχει πάντοτε καὶ πιστοὺς
 φίλους καὶ ὧν ἐξωτερικῶς ἰσχυρὸς, θέλει
 εἶσθαι ἀκλόνητος ἐσωτερικῶς ἐκτὸς ἂν συ-
 νωμοσίαι τις δὲν ἤθελε διαταράξει τὴν ἡ-
 συχίαν τῶν πραγμάτων. Ἐπίσης καὶ ὅταν
 ἐξωτερικῶς ἤθελε γίνῃ κίνημά τι κατ' αὐ-
 τοῦ, ἔχων καλῶς διωργανισμένον τὸ ἐσω-
 τερικὸν καὶ διάγων ὡς ἀνωτέρω εἴρηται,
 θέλει πάντοτε ἀντέχει κατὰ πάσης προσ-
 βολῆς, ἐὰν ἔχη πεποιθήσιν εἰς ἑαυτόν, ὡς
 εἶπον περὶ Νάβιδος τοῦ Σπαρτιάτου. Κα-
 θόσον δ' ἀφορᾷ τοὺς ὑπηκόους του, ὅταν τὰ
 ἔξω πράγματα μένουσιν ἀμετάβλητα, δὲν πρέ-
 πει νὰ φοβῆται αὐτοὺς δι' ἄλλο εἰμὴ μόνον
 διὰ τὰς συνωμοσίας των, ἀλλ' ἀπὸ τὸν κίν-

δυνον τοῦτον ἀπαλλάττεται ἀρκούντως, ἀποφεύγων τὰς αἰτίας τοῦ μίσους καὶ τῆς καταφρονήσεως καὶ εὐχαριστῶν τοὺς λαοὺς του, καθ' ὃν διεξοδικῶς ἄνωτέρω περιέγραψα τρόπον. Ἐκ τῶν ἰσχυροτέρων μέσων, τὰ ὁποῖα ὁ ἡγεμὼν δύναται νὰ μεταχειρισθῆ κατὰ τῶν συνωμοσιῶν εἶνε ἡ ἀποφυγὴ τοῦ μίσους καὶ τῆς καταφρονήσεως τῶν ὑπηκόων του, διότι πάντοτε οἱ συνωμότες ἐλπίζουσι διὰ τοῦ θανάτου τοῦ ἡγεμόνος νὰ ἐκλινοποιήσωσι τὸν λαόν. Ἄλλ' ὅταν θεωρήσωσι, ὅτι διὰ τῆς τοιαύτης πράξεως θέλουσι προσβάλλει τὸν λαόν, δὲν ἔχουσι τὴν γενναϊότητα νὰ κάμωσι μίαν τοιαύτην ἀπόφασιν, διὰ τὸν λόγον, ὅτι αἱ δυσκολίαι αἱ ἀπαντώμεναι ἀπὸ τοὺς συνωμότες εἶνε ἀναρίθμητοι. Ἐκ πείρας δὲ γνωρίζομεν, ὅτι πολλαὶ μὲν συνωμοσίαι ἐγένοντο, ὀλίγαι ὅμως ἔλαβον καλὴν ἔκβασιν, διότι πᾶς συνωμότης δὲν δύναται νὰ μένη μόνος, μήτε εἰμπορεῖ νὰ συμπεριλάβῃ εἰς τὴν συνωμοσίαν ἄλλους συνεταίρους παρ' ὅσους νομίζει δυσαρεστημένους, ἅμα δὲ εἰς δυσαρεστημένον τινὰ εἶπῃς τὰ μυστήρια τῆς ψυχῆς σου, δίδεις εἰς αὐτὸν ἀφορμὴν εὐχαριστήσεως, διὰ τὸν λόγον ὅτι, προδίδων ταῦτα, ἐλπίζει ὠφελείας, ἐπειδὴ, βλέπων ἀφ' ἑνὸς βεβαίαν τὴν ὠφέλειαν, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἀμβολον καὶ πλήρη κινδύνων τὴν νίκην, δυσκόλως θέλει μένει πιστὸς εἰς τὴν συνωμοσίαν, ἐκτὸς ἂν εἶνε ἐκ τῶν σπανίων φίλων σου, ἢ ἐκ τῶν ἀσπόνδων ἐχθρῶν τοῦ ἡγεμόνος· ἐν ἐνὶ λόγῳ οἱ συνωμότες διάκεινται πάντοτε ἔντρομοι, ζηλότυποι καὶ ὑπὸ τὴν ὑποψίαν τῆς ἐπικειμένης ποινῆς ἧτις

τοὺς καταπλήττει. Ἄλλ' οἱ ἡγεμόνες ἔχου-
 σιν ὑπὲρ ἑαυτῶν τὸ μεγαλεῖον τῆς ἡγεμο-
 νίας των, τοὺς νόμους, τὴν ὑπεράσπισιν τῶν
 φίλων καὶ τῆς ἐξουσίας, ὥστε, προστιθε-
 μένης εἰς ὅλα ταῦτα καὶ τῆς ἀγάπης τοῦ
 λαοῦ, εἶνε ἀδύνατον νὰ εὐρεθῶσι τολμηροί,
 οἵτινες νὰ συνωμώσουν κατ' αὐτῶν, διότι,
 ἐνῶ συνήθως ὁ συνωμότης ἔχη αἰτίας νὰ
 φοβῆται πρὸ τῆς ἐκτελέσεως τοῦ κακοῦ,
 ἐνταῦθα εἶνε ἐπόμενον νὰ φοβῆται ἔτι μᾶλ-
 λον μετὰ τὴν ἐκτέλεσιν, ἐπειδὴ ὁ λαὸς
 διάκειται ἐχθρικῶς κατ' αὐτοῦ καὶ ὡς ἐκ
 τούτου δὲν δύναται νὰ ἐλπίσῃ καταφύγιον
 εἰς κανὲν μέρος. Περὶ τούτου ἠδύνατό τις
 νὰ φέρῃ ἀναρίθμητα παραδείγματα, ἀλλ'
 εὐχαριστοῦμαι ν' ἀναφέρω μόνον ἓν, γνω-
 στὸν εἰς ἡμᾶς κατὰ παράδοσιν τῶν πατέ-
 ρων μας. Ἀντίβα τοῦ Βεντιβολίου, πάππου
 τοῦ ζῶντος Ἀντίβα καὶ ἡγεμόνος τῆς Βο-
 νωνίας, φονευθέντος ὑπὸ τῶν Καννησχιῶν,
 οἵτινες συνώμοσαν κατ' αὐτοῦ καὶ μὴ ἐγ-
 καταλιπόντος ἄλλον διάδοχον εἰμὴ τὸν
 Ἰωάννην, ὅστις ἦτον εἰσέτι βρέφος, ὁ λαὸς
 ἠγέρθη ἀμέσως μετὰ τὸν φόνον αὐτοῦ καὶ
 ἀπέσφαξεν ὅλους τοὺς Καννησχιῶς. Τοῦτο
 προῆλθεν ἀπὸ τὴν ἀγάπην τοῦ λαοῦ πρὸς
 τὴν οἰκογένειαν τῶν Βεντιβολίων, ἡ ἀγάπη
 δὲ αὕτη ἦτο τόσο μεγάλη, ὥστε, ἐπειδὴ
 μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀντίβα δὲν ὑπῆρχε
 πλέον ἄλλος τις διὰ νὰ διοικήσῃ τὸ κράτος,
 οἱ δὲ Βονωνοὶ εἶχον διδόμενα τινά, ὅτι εἰς
 τὴν Φλωρεντίαν ὑπῆρχε γόνος τις τῶν Βεν-
 τιβολίων θεωρούμενος μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐ-
 κείνης υἱὸς σιδηρουργοῦ, ἐπεμψαν ἀποστο-
 λὴν εἰς τὴν Φλωρεντίαν πρὸς ἀναζήτησιν

του καὶ τὸν ἔδωκαν τὰς ἡνίκας τῆς Κυβερνήσεως τῆς πόλεώς των, τὴν ὁποίαν ἐδιοίκησε μεχρισοῦ ὁ Ἰωάννης συνεπλήρωσε τὴν ἀποχρῶσαν ἡλικίαν καὶ ἀνέλαβε τὴν διεύθυνσιν τῶν πραγμάτων. Συμπεραίνω λοιπόν, ὅτι οἱ ἡγεμόνες πρέπει νὰ εἶνε ἀδιάφοροι ὡς πρὸς τὰς συνωμοσίας, ὅταν ἀγrippῶνται παρὰ τοῦ λαοῦ· ἐξ ἐναντίας ὅμως, ὅταν οἱ λαοὶ διάκεινται πρὸς αὐτοὺς ἐχθρῶς καὶ τοὺς μισοῦν, πρέπει νὰ φοβῶνται εἰς πάσαν περίστασιν καὶ ἀπὸ πάντῃ ἀνθρώπων. Διὰ ταῦτα ὅλοι αἱ καλῶς ὀργανισμένοι κυβερνήσεις καὶ ὅλοι οἱ φρόνιμοι ἡγεμόνες μετὰ μεγίστης ἐπιμελείας ἐφρόντισαν πάντοτε νὰ μὴν ἀπελπίζωσι τοὺς προὔχοντας, νὰ ἱκανοποιῶσι τὰς ἀνάγκας τοῦ λαοῦ καὶ νὰ διατηρῶσιν αὐτὸν εὐχарιστημένον, διότι ἐκ τῶν οὐσιωδεστέρων φροντίδων παντὸς ἡγεμόνος εἶνε ἡ φροντίς αὕτη. Μεταξὺ τῶν βασιλείων τῶν καλῶς διοργανισμένων καὶ καλῶς διοικουμένων ὑπέρεχει σήμερον ἐκεῖνο τῆς Γαλλίας, διότι εἰς αὐτὸ ὑπάρχουν ἀναρίθμητοι καλὰ θεσμοθεσία ἐγγυώμενα τὴν ἐλευθερίαν τοῦ λαοῦ καὶ τὴν ἀσφάλειαν τοῦ βασιλέως. Ἐκ τῶν θεσμοθεσιῶν αὐτῶν ἡ ἀξιολογωτέρα εἶνε ἡ καθιερώσασα τὰ κατὰ τύπους συνέδρια (parlamenti) καὶ τὴν ἰσχὺν αὐτῶν. Ὁ διοργανίσας τὰ πράγματα τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος βασιλείου, γνωρίζων τὴν φιλοδοξίαν τῶν προὔχόντων καὶ τὴν αὐθάδειαν αὐτῶν, ἐθεώρησεν ἀναγκαῖον νὰ ὑπάρχη χαλινὸς τις ἱκανὸς νὰ τοὺς ἀναχαιτίζει· ἡξέυρων δ' ἀφ' ἑτέρου τὸ μῖσος τοῦ λαοῦ κατὰ τῶν προὔχόντων, τὸ ὁποῖον προέρχεται ἀπὸ

φόβον καὶ θέλων νὰ παρέξῃ ἀσφαλείας, δὲν ἐνόμισε φρόνιμον ν' ἀναθέσῃ τὴν τοιαύτην φροντίδα εἰς τὸν βασιλέα, διὰ νὰ μὴν ὑπάρχῃ κατ' αὐτοῦ εὐθύνη τις, ἐνώπιον μὲν τῶν προὔχοντων ὁσάκις ἤθελε δείκνυσθαι εὐνους πρὸς τὸν λαόν, ἐνώπιον δὲ τούτου, ὁσάκις ἤθελε φέρεσθαι εὐνους πρὸς τοὺς προὔχοντας· ὅθεν κατέστησε τρίτον δικαστήν, ὅστις, ἄνευ εὐθύνης τοῦ βασιλέως, νὰ προσβάλλῃ τοὺς προὔχοντας καὶ νὰ ὑπερσπίξεται τὸν λαόν. Καλλιτέρας καὶ σοφώτερας τῆς θεσμοθεσίας ταύτης δὲν ἠδύνατο νὰ καθιερωθῇ ἰσχυρότερον δὲ μέσον πρὸς ἀσφάλειαν τοῦ βασιλέως καὶ τοῦ βασιλείου δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ. Ἐκ τούτου συναγεται ἕτερον ἀξιοσημεῖωτον συμπέρασμα, ἡγουν, ὅτι ὀφείλουν οἱ ἡγεμόνες νὰ διευθύνουν δι' ἄλλων τὰ πράγματα τὰ ἐπισύροντα εὐθύνην, μόνως δὲ τὰς εὐεργετικὰς πράξεις νὰ ἐνεργοῦν ἀφ' ἑαυτῶν. Ἐπαναλαμβάνω λοιπὸν τὸ συμπέρασμα, ὅτι οἱ ἡγεμόνες πρέπει νὰ τιμῶσι τοὺς προὔχοντας, ἀλλὰ χωρὶς νὰ προκαλῶσι καθ' ἑαυτῶν τὸ μῖσος τῶν λαῶν. Πολλοὶ ἴσως, ἐξετάζοντες τὸν βίον καὶ τὸν θάνατον διαφόρων Ρωμαίων αὐτοκρατόρων, ἠδύναντο νὰ νομίσωσιν, ὅτι ὑπάρχουσιν ἐναντία παραδείγματα τῆς γνώμης μου ταύτης. Εἰς τὸ λάθος τοῦτο δύναται νὰ ὑποπέσωσι θεωροῦντες τινὰς μεταξὺ αὐτῶν διανύσκοντας τὸν βίον ἐν σοφίᾳ καὶ ἀρετῇ καὶ μόλον τοῦτο ἀπυλέσαντας ἐπὶ τέλους τὴν ἐξουσίαν, ἢ φονευθέντας ὑπὸ τῶν περὶ αὐτούς, οἵτινες συνώμοσαν ἐναντίον των. Ἀπαντῶν λοιπὸν κατὰ τῶν τοιούτων ἀντιρρήσεων θέλω ἐξε-

τάσει τὰς ιδιότητας αὐτοκρατόρων τινῶν, δεικνύων συγχρόνως, ὅτι τὰ αἵτια τῆς καταστροφῆς των δὲν διαφέρουν διόλου τῶν ὄσων ἐγὼ ἀνωτέρω ἐξέθεσα. Πρὸς τοῦτο θέλω κατστήσει προσεκτικὸν τὸν ἀναγινώσκοντα τὴν ἱστορίαν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης εἰς πᾶν ὅ,τι δύναται νὰ εἶνε ἀξιοσημείωτον. Εἶμαι δὲ τῆς γνώμης νὰ περιορισθῶ εἰς τὰ παραδείγματα τῶν αὐτοκρατόρων τῶν διαδεχθέντων τὴν βασιλείαν ἀπὸ τοῦ Μάρκου τοῦ φιλοσόφου μέχρι τοῦ Μαξιμίμου, ἤτοι τοῦ Μάρκου, τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Κομμόδου, τοῦ Περτινᾶκος, τοῦ Ἰουλιανοῦ, τοῦ Σεβήρου, τοῦ Ἀντωνίνου, τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Καρακάλλα, τοῦ Μακρίνου, τοῦ Ἡλιογαλάου, τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ τοῦ Μαξιμίμου. Κατὰ πρῶτον πρέπει νὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι, ἐνῶ εἰς τὰς λοιπὰς ἡγεμονίας εἶνε ὑποχρεωμένος τις νὰ παλαίσῃ μόνον κατὰ τῆς φιλοδοξίας τῶν προϋχόντων καὶ τῆς ἀκολασίας τοῦ λαοῦ, εἰς τοὺς Ρωμαίους αὐτοκράτορας ἐπαρουσιάζετο καὶ ἕτερον πρόσκομμα, ἤτοι ἡ ὠμότης καὶ ἡ φιλαργυρία τῶν στρατιωτῶν, πρόσκομμα, τὸ ὁποῖον ὤφειλον νὰ ὑπερπηθῆσωσιν, ἀλλὰ τὸ ἔργον τοῦτο ἦτο τόσο δύσκολον, ὥστε, ἐξ αἰτίας αὐτοῦ πολλοὶ κατεστράφησαν, διότι ἦτο δυσκατόρθωτον νὰ εὐχριστήσωσι συγχρόνως τοὺς στρατιώτας καὶ τοὺς λαούς, ἐπειδὴ οἱ μὲν λαοὶ ἐπεθύμουν τὴν ἡσυχίαν καὶ διὰ τοῦτο ἠγάπων τοὺς εἰρηνικοὺς ἡγεμόνας, οἱ δὲ στρατιῶται ἐπροτίμων τοὺς ἔχοντας στρατιωτικὰς κλίσεις καὶ ὄντας αὐθάδεις, ὠμούς καὶ ἄρπαγας καὶ ἠθέλον νὰ καταθλίβεται ὁ λαὸς διὰ νὰ δύναται ν' ἀπο-

λαμβάνωσι διπλασίους μισθοὺς καὶ νὰ χορ-
 ταίνωσι τὴν ἀπανθρωπίαν των καὶ τὴν φι-
 λαργυρίαν των. Διὰ τοῦτο ἔσοι τῶν ἡγεμό-
 νων, διὰ τὰ φυσικά, ἢ ἐπίκτητα προτερή-
 ματά των, δὲν ἔχαιρον μεγάλην ὑπόληψιν,
 ὥστε δι' αὐτῆς νὰ ἀναγκαιτίζωσι καὶ τὸν
 λαόν καὶ τοὺς στρατιώτας, ἐρριψοκινδύνεον
 πάντοτε, οἱ πλεῖστοι δὲ τῶν τοιούτων καὶ
 μάλιστα οἱ κατὰ πρῶτον λαμβάνοντες τὴν
 κυριαρχίαν, ἐπροσπάθουν, ἕνεκα τῆς ἀνα-
 φουμένης ἐκ τῶν εἰρημένων δύο διαφόρων
 διαθέσεων δυσχερείας, νὰ εὐχαριστήσωσι
 μᾶλλον τὸν στρατὸν παρὰ τὸν λαόν, ἀδια-
 φοροῦντες διὰ τὰ κατ' αὐτοῦ πραττόμενα
 ἀδικήματα. Ἡ διαγωγὴ αὕτη ἦτον ἀναγκ-
 αία, διότι, μὴ δυνάμενοι οἱ ἡγεμόνες ν'
 ἀποφύγωσι τὸ μῖσος, εἴτε τῶν πολλῶν, εἴτε
 τῶν ὀλίγων, ὀφείλουσι νὰ μεταχειρίζωνται
 πρὸ πάντων ὅλα τὰ μέσα διὰ νὰ μὴ κατα-
 τήσουν μισητοὶ εἰς τὸ ὑπήκοον ὅλον· ὅπο-
 ταν δὲ δὲν δύνανται νὰ ἐπιτύχωσι τοῦτο,
 πρέπει νὰ μεταχειρίζωνται ὅλην των τὴν
 ἐπιτηδειότητα διὰ νὰ ἀποφεύγωσι τὸ μῖ-
 σος ἐκείνου τοῦλάχιστον τοῦ μέρους, τὸ ὀ-
 ποῖον εἶνε μᾶλλον ἰσχυρόν. Καὶ διὰ τοῦτο
 οἱ αὐτοκράτορες ἐκεῖνοι, οἵτινες, καθὼ νέοι
 εἰς τὴν ἡγεμονίαν, εἶχον ἀνάγκην ἐκτάκτου
 ὑποστηρίξεως, ἐδείκνυντο εὐνοϊκώτεροι μᾶλ-
 λον πρὸς τὸν στρατὸν παρὰ πρὸς τὸν λαόν·
 τοιαύτη δὲ διαγωγὴ ἠδύνατο νὰ εἶνε ὠφέ-
 λιμος, ἢ ἐπιζήμιος πρὸς αὐτούς, κατὰ τὴν
 ὑπόληψιν, τὴν ὁποίαν ἀπελάμβανον παρὰ
 τῶν στρατιωτῶν. Ἐνεκα τῶν εἰρημένων λό-
 γων ὁ Μάρκος, ὁ Περτίναξ καὶ ὁ Ἀλέξαν-
 δρος, καθὼ εἰρηνικοί, φιλοδίκαιοι, ἐχθροὶ

τῆς ὠμότητος, φιλόανθρωποι καὶ φιλόγυθοι, ἔλαβον ὅλοι, ἐκτὸς τοῦ Μάρκου, δυστυχές τέλος. Μόνος ὁ Μάρκος ἔζησε καὶ ἀπέθανεν ἐν τιμῇ, διότι διεδέχθη τὸ διάδημα κληρονομικῶ διχαίωματα καὶ δὲν ἐχρεώσται αὐτὸ μήτε εἰς τὰ στρατεύματα, μήτε εἰς τοὺς λαούς· κάτοχος δὲ ὢν πολλῶν ἀρετῶν, διὰ τῶν ὁποίων καθίστατο σεβαστός, ἐκράτει καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ζωῆς τοῦ καὶ τὰ στρατεύματα καὶ τοὺς λαούς ἐντὸς τῶν ὁρίων των, καὶ διὰ τοῦτο μήτε ἐμισήθη, μήτε ἐπεριφρονήθη ποτέ. Ὁ Περτινὰξ ὅμως ἐγένετο αὐτοκράτωρ ἐναντίον τῆς θελήσεως τοῦ στρατοῦ, ὅστις, συνειδησιμένος νὰ διάγῃ ἀκολάστως ὑπὸ τὸν Κόμμοδον, δὲν ἠδύνατο νὰ ὑποφέρῃ τὴν φρόνιμον διαγωγὴν εἰς τὴν ὁποίαν ἐκεῖνος προσεπάθει νὰ τὸν φέρῃ. Ἐκ τούτου μισηθεὶς καὶ διὰ τὰ γηρατεῖά του περιφρονηθεὶς, κατεστράφη μύλις ἀνέλαβε τὴν διεύθυνσιν τῶν πραγμάτων. Ἐνταῦθα ὁφείλομεν νὰ σημειώσωμεν, ὅτι τὸ μῖσος διεγείρεται τόσον ἔνεκα πράξεων καλῶν, καθὼς ἐπίσης καὶ ἔνεκα κακῶν καὶ διὰ τοῦτο, ὡς ἀνωτέρω εἶπον, ὁ ἡγεμὼν, ὅστις θέλει νὰ εἶνε ἀσφαλῆς εἰς τὴν ἐξουσίαν του, ἀναγκάζεται πολλάκις νὰ μὴν εἶνε καλός, διότι ὅταν ἡ κοινωνικὴ ἐκείνη τάξις, εἴτε τῶν στρατιωτῶν, εἴτε τοῦ λαοῦ, εἴτε τῶν προυχόντων, τῆς ὁποίας αἰσθάνεσται τὴν ἀνάγκην διὰ νὰ ὑποστηριχθῆς εἶνε διεφθαρμένη, τὸ συμφέρον σου ἀπαιτεῖ νὰ βλαδίξῃς κατὰ τὰς ὁρέξεις τῆς καὶ νὰ τὴν εὐχαριστῆς, τότε δὲ αἱ καλὰ πράξεις σου ἀποβαίνουν ἐναντίον σου. Ἄλλ' ἄς ἔλθωμεν εἰς τὸν Ἀλέξανδρον,

τοῦ ὀπίου ἢ ἀγκυθότης ἦτο τόσον μεγάλη,
 ὥστε, μεταξὺ τῶν ἐπκίνων, τοὺς ὀπίους
 εἰς αὐτὸν ἀπέδωκαν, συγκαταλέγεται πρὸς-
 ἔτι καὶ ὁ ἔπκινος, ὅτι ἐντὸς τῶν δεκατεσ-
 σάρων ἐτῶν τῆς αὐτοκρατορίας του οὐδένα
 κατεδίκασεν εἰς θάνατον χωρὶς προηγου-
 μένω να δικασθῆ. Μολοντοῦτο, ἐπειδὴ ἐ-
 θεώρειτο ἐκτεθλημένος καὶ ὑπείκων εἰς
 τὰς θελήσεις τῆς μητρὸς του, ἔνεκα δὲ
 τούτου κατήντησεν ἀξιοκαταφρόνητος, ἐφο-
 νεύθη παρὰ τοῦ στρατοῦ, συνωμύσαντος ἐ-
 ναντίον του. Ἐξετάζοντες ἤδη κατ' ἀντί-
 θετον λόγον τὰς διαθέσεις τοῦ Κομμόδου,
 τοῦ Σεβήρου, τοῦ Ἀντωνίνου, τοῦ Καρκα-
 κάλλα καὶ τοῦ Μαξιμίνου, εὐρίσκομεν αὐ-
 τοὺς εἰς ἄκρον σκληροῦς καὶ ἄρπαγας, κα-
 θότι διὰ να εὐχαριστήσωσι τὰ στρατεύ-
 ματα δὲν ἀφῆκαν οὐδὲν ἀδίκημα κατὰ τοῦ
 λαοῦ ἀπρακτον· ἐκτὸς δὲ τοῦ Σεβήρου, ὅλοι
 οἱ λοιποὶ ἔλαβον δυστυχὲς τέλους, διότι ὁ
 Σεβῆρος εἶχε τοσχύτην ἀρετῆν ὥστε, ἀγκυ-
 πώμενος ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν, ἠδυνήθη,
 καίτοι κατὰθλίβων τὸν λαόν, να βασιλεύη
 πάντοτε εὐτυχῶς, ἐπειδὴ αἱ ἀρεταὶ του
 καθίστων αὐτὸν ἐνώπιον καὶ τῶν στρατιω-
 τῶν καὶ τῶν λαῶν ἐπὶ τοσοῦτον ἀξιοθαύ-
 μαστον, ὥστε οὗτοι μὲν ἔμενον, οὕτως εἶ-
 πεῖν, ἐκθμβοὶ καὶ ἐκπεπληγμένοι, ἐκεῖνοι
 δὲ εὐχαριστημένοι καὶ εὐπειθεῖς. Ἐπειδὴ
 δὲ τὰ ἔργα τοῦ Σεβήρου, καθὸ νέου ἡγε-
 μόνος, ἦσαν μεγάλη, θέλω ἀποδείξῃ ἐν
 συντόμῳ με πόσῃν ἀξιοτήτῃ ἤξευρε να μι-
 μῆται τὴν ἀλώπεκα καὶ τὸν λέοντα, θηρία
 τῶν ὀπίων τὴν φύσιν, ὡς ἀνωτέρω εἶπον,
 εἶνε ἀναγκαῖον να μιμῶνται οἱ ἡγεμόνες.

Γνωρίσας ὁ Σεβῆρος τὴν ραθυμίαν τοῦ αυτοκράτορος Ἰουλιανοῦ, κατέπεισε τὸν εἰς τὴν Ἰλλυρίαν ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν του στρατὸν νὰ μεταβῆ μετ' αὐτοῦ εἰς Ρώμην διὰ νὰ ἐκδικήσῃ τὸν θάνατον τοῦ Περτίνακος, φονευθέντος παρὰ τῶν πραιτωριανῶν στρατιωτῶν. Ὑπὸ τοιοῦτον πρόσχημα καὶ χωρὶς νὰ δώσῃ ἀφορμὴν ὑπονοιῶν, ὅτι ἀπέβλεπεν εἰς τὴν αυτοκρατορίαν, ὠδήγησε τὸν στρατὸν πρὸς τὴν Ρώμην, ἔφθασε δὲ εἰς τὴν Ἰταλίαν πρὶν ἢ δοθῆ ἢ εἰδῆσις τῆς ἀναχωρήσεώς του. Ἀμα ἀφίχθη εἰς τὴν Ρώμην, ἡ μὲν Γερουσία, φοβηθεῖσα, ἐξελέξατο αὐτὸν αὐτοκράτορα, ὁ δὲ Ἰουλιανὸς ἐφονεύθη. Δύο προσκόμεμα ἔμενον εἰς τὸν Σεβῆρον μετὰ τὴν ἐκλογὴν του, τὰ ὅποια ὄφειλε νὰ κάμῃ ἐκποδῶν, θέλων νὰ λάβῃ εἰς χεῖράς του ὅλην τὴν ἐξουσίαν. Ἐκ τῶν προσκομμάτων τούτων τὸ μὲν ὑπῆρχεν εἰς τὴν Ἀσίαν, ὅπου ὁ Νίγρος, ἀρχηγὸς τῶν ἐκεῖσε στρατευμάτων, ἐνήργησε καὶ ἀνηγορεύθη αὐτοκράτωρ, τὸ δὲ ἄλλο εἰς τὴν Δύσιν, ὅπου ἦτο ὁ Ἀλβῖνος, ὅστις ἐπίσης ἀπέβλεπεν εἰς τὴν αυτοκρατορίαν. Θεωρήσας λοιπὸν ἐπικίνδυνον νὰ κηρυχθῆ ἐχθρὸς καὶ κατὰ τῶν δύο, ἀπεφάσισε νὰ ἐπιπέσῃ κατὰ τοῦ Νίγρου, ἀπατῶν τὸν Ἀλβῖνον· ἔθεν ἔγραψε πρὸς τοῦτον, ὅτι ἐπειδὴ ἡ Γερουσία ἐξελέξατο αὐτὸν αὐτοκράτορα, ἐπιθυμεῖ νὰ συμερισθῆ μαζί του τὴν ἀξίαν καὶ διὰ τοῦτο τῷ ἔπεμψε τὸν τίτλον τοῦ Καίσαρος καὶ διὰ δόγματος τῆς Γερουσίας ἐκήρυξεν αὐτὸν συνάρχοντα· ταῦτα δὲ πάντα ὁ Ἀλβῖνος ἐπίστευσεν ὡς ἀληθῆ. Ἀφοῦ ὁμοῦς ὁ Σεβῆρος κατετρόπωσε καὶ

ἐφόνευσε τὸν Νίγρον, τὰ δὲ πράγματα τῆς
 Ἀνατολῆς καθησύχασεν, ἐπιστρέψας εἰς
 τὴν Ρώμην κατηγορήσεν ἐνώπιον τῆς Γε-
 ρουσίας τὸν Ἀλβῖνον ὡς ἀγνώμονα, δισχυ-
 ρισθεὶς, ὅτι ἐναντίον τῶν εὐεργεσιῶν, τὰς
 ὁποίας παρ' αὐτοῦ ἔλαβε, προσεπάθησε νὰ
 τὸν δολοφονήσῃ καὶ διὰ τοῦτο ἐθεώρει ἐχυ-
 τὸν ὑπόχρεων νὰ ἐκστρατεύσῃ κατ' ἐκείνου
 διὰ νὰ τιμωρήσῃ τὴν ἀγνωμοσύνην του.
 Μετὰ τοῦτο μεταβὰς εἰς τὴν Γαλλίαν τῷ
 ἀφῆρεσε καὶ τὴν ἐξουσίαν καὶ τὴν ζωὴν.
 Ὁ ἐξετάζων λοιπὸν μετ' ἀκριβείας τὰ ἔργα
 τοῦ εἰρημένου ἀνδρός, θέλει ἴδῃ αὐτὸν μι-
 μούμενον τὴν θηριωδίαν τοῦ λέοντος καὶ
 τὴν πονηρίαν τῆς ἀλώπεκος, ἐμπνέοντα δὲ
 φόβον καὶ σέβας εἰς πάντας, μηδέποτε δὲ
 μισούμενον παρὰ τοῦ στρατοῦ. Δὲν εἶνε
 διόλου ἀπορίας ἄξιον, ἐὰν αὐτός, μολυνότι
 ἄνθρωπος νεοφανής, ἠδυνήθη νὰ διατηρήσῃ
 εἰς ἑαυτὸν τοσαύτην ἐξουσίαν, καθότι ἡ
 μεγίστη ὑπόληψις καὶ φήμη αὐτοῦ διεσκέ-
 δασεν πάντοτε τὸ, ἔνεκα τῶν ἀρπαγῶν
 του, διεγερθὲν μεταξὺ τῶν λαῶν κατ' αὐ-
 τοῦ μῖσος. Ἐξοχος ἐπίσης ὑπῆρξε καὶ ὁ
 υἱὸς του Ἀντωνῖνος, ἔχων μεγάλα προτε-
 ρήματα, διὰ τὰ ὁποῖα παρὰ μὲν τῶν λαῶν
 ἐθαυμάζετο, παρὰ δὲ τῶν στρατιωτῶν ἠ-
 γαπάτο, καθότι ἦτο πολεμικός, φιλόπονος,
 καταφρονητῆς τῆς ἀβρᾶς διαίτης καὶ πά-
 σης ἄλλης μαλθακότητος· ἅπαντα δὲ ταῦτα
 τὰ προτερήματα καθίστων αὐτὸν ἀξιολό-
 γητον εἰς τὸν στρατόν. Ἡ θηριωδία καὶ ἡ
 σκληρότης του ὅμως ἦσαν τόσον μεγάλα
 καὶ τόσον ἀνήκουστοι, ὥστε ἔνεκα τῶν ἀ-
 μέτρων φόνων, τοὺς ὁποίους διέπραξε, θυ-

σιάσας μέγα μέρος τῶν κατοίκων τῆς Ρώ-
 μης καὶ ὅλον τὸν λαὸν τῆς Ἀλεξανδρείας,
 ἐμισήθη παρ' ὅλου τοῦ κόσμου καὶ ἤρχισε
 νὰ γίνηται ἐπίφοβος καὶ εἰς τοὺς περὶ αὐ-
 τόν, ὥστε ἐπὶ τέλους ἐφονεύθη ὑπὸ τινος
 ἑκατοντάρχου ἐν τῷ μέσῳ τοῦ στρατοῦ του.
 Ἐνταῦθα πρέπει νὰ σημειώσωμεν, ὅτι οἱ
 ἡγεμόνες δὲν δύνανται ν' ἀποφύγῃ τὸν
 θάνατον, ὅταν οὗτος προέρχεται ἀπὸ τὴν
 ἀπόφασιν τολμηροῦ καὶ ἐπιμόνου τινὸς ψυ-
 χῆς, διότι πᾶς ὁ καταφρονῶν τὴν ζωὴν του
 δύναται νὰ τοὺς φονεύσῃ. Ἐπειδὴ ὅμως αἱ
 τοιαῦται πράξεις συμβαίνουν σπανιώτατα,
 διὰ τοῦτο πρέπει ὀλιγώτερον νὰ τὰς φο-
 βῶνται· χρεωστοῦσι δὲ μόνον νὰ μὴ δυσκα-
 ρεστῶσι διὰ δεινῶν ἀδικημάτων οὐδένα
 τῶν ὑπηρετῶν των καὶ τῶν πέριξ αὐτῶν,
 ὡς ἔπραξεν ὁ Ἀντωνῖνος, ὅστις, μολονότι
 τὸν ἀδελφὸν τοῦ ἑκατοντάρχου ἐκείνου ἀ-
 τίμως ἐθανάτωσε καὶ τὸν ἴδιον τοῦτον ἀδία-
 κόπως ἠπείλει, μολοντοῦτο διετήρει αὐτὸν
 μετὰξὺ τῶν σωματοφυλάκων του. Ἐπόμε-
 νον λοιπὸν ἦτο ἐκ τῆς διαγωγῆς του ταύ-
 τῆς νὰ θυσιασθῆ, ὡς καὶ ἐγένετο. Ἄς λά-
 βωμεν ἤδη ὑπ' ὄψει τὸν Κόμμοδον, ὅστις
 εἶχεν ὅλας τὰς εὐκολίας νὰ διατηρῆ τὴν ἐ-
 ξουσίαν του, διότι ἦτο ἡγεμὼν διαδοχικός,
 καθὸ υἱὸς τοῦ Μάρκου καὶ ἤρκει ν' ἀκο-
 λουθῆ τὰ ἔχνη τοῦ πατρὸς του διὰ ν' ἀπο-
 κτήσῃ τὴν εὐνοίαν τοῦ λαοῦ καὶ τῶν στρα-
 τιωτῶν. Ἀλλ' ἔχων οὗτος ψυχὴν σκληρὰν
 καὶ ἀποθηριωμένην, διὰ νὰ δυνηθῆ νὰ βάλῃ
 εἰς ἐνέργειαν τὴν ἀρπαγὴν κατὰ τῶν
 λαῶν, κατέγινε καὶ κατώρθωσεν ὥστε τὰ
 στρατεύματα ν' ἀποβάλλωσι πάντα χαλινὸν

πειθαρχίας καὶ νὰ ἀκολουσθῶσιν. Ἄφ' ἑτέρου, ἐστερημένος πάσης ἀξιοπροπέιαις, συνεχῶς δὲ καταβάνων εἰς τὰ θέατρα διὰ νὰ παλαίῃ μὲ τοὺς μονομάχους καὶ καταγινόμενος εἰς πολλὰ ἄλλα ταπεινὰ ἔργα, ἀνάξια τῆς αὐτοκρατορικῆς μεγαλειότητος, ἐξουθενώθη ἐνώπιον τῶν στρατιωτῶν· μισηθεὶς λοιπὸν καὶ καταφρονηθεὶς, ἐφρονεύθη διὰ συνωμοσίας. Ἀπολείπειται ἤδη νὰ λαλήσω περὶ τοῦ Μιξιδίου. Ὁ ἀνὴρ οὗτος ἦτο πολεμικώτατος· ἐπειδὴ δὲ ὁ στρατὸς ὑπέφερε κακῶς τὴν μαλθακότητα τοῦ Ἀλεξάνδρου, περὶ τοῦ ὁποίου ἀνωτέρω ἀνεφρον, μετὰ τὸν θάνατον τούτου, ἐξέλεξαν ἐκεῖνον αὐτοκράτορα, ὀλίγον ὅμως κειρὸν διήρκεσαν ἡ κυριαρχία αὐτοῦ, μισηθέντος καὶ περιφρονηθέντος διὰ δύο λόγους, διότι ἦτο ποταπὸς ἄνθρωπος, ὡς χρηματίσας ποιμὴν εἰς τὴν Θράκην, τοῦτο δὲ ἦτο πασίγνωστον καὶ τὸν ἐξέθετεν εἰς τὴν κοινὴν περιφρόνησιν, καὶ διότι, ἐνῶ κατὰ τὴν ἀναγόρευσίν του ἀνέβαλε τὴν εἰς τὴν Ρώμην μετάβασιν αὐτοῦ διὰ νὰ καθέξῃ τὸν αὐτοκρατορικὸν θρόνον, συγχρόνως ἔδωκε δειγμάτια μεγίστης ὁμότητος διὰ τῶν ἐκεῖσε καὶ εἰς ὅλα τὰ λοιπὰ μέρη τῆς αὐτοκρατορίας ἐπάρχων του καὶ τοιουτοτρόπως ἐθεωρήθη παρ' ὅλων σκληρότατος, ὥστε διηγήθη κατ' αὐτοῦ, ἀφ' ἑνὸς μὲν γενικὴ περιφρόνησις διὰ τὴν ταπεινὴν γενεάν του, ἀφ' ἑτέρου δὲ μῖσος ἔνεκα τοῦ φόβου, τὸν ὅποιον ἐνέπνεεν ἡ θηριωδία του. Ἀνεστατώθη λοιπὸν κατὰ πρῶτον ἡ Ἀφρικὴ, ἔπειτα ἡ Γερουσία μεθ' ὅλου τοῦ λαοῦ καὶ ἡ Ἰταλία ἀπασα συνώμοσε κατ' αὐτοῦ.

Τῆς συνωμοσίας ταύτης συμμετέσχε καὶ αὐ-
 τὸς ὁ στρατός του, ὅστις ἐστρατοπεδευμέ-
 νος ἀπέναντι τῆς Ἀκυληίας καὶ μὴ δυνά-
 μενος νὰ ἐκπορθήσῃ αὐτήν, δυσκνασχετῶν
 δὲ διὰ τὴν ἀπανθρωπίαν του καὶ φοβούμε-
 νος αὐτὸν ὀλιγώτερον, ἔνεκα τῶν πολλῶν
 ἐχθρῶν του, τὸν ἐφόνευσεν. Ἀπέχω νὰ κά-
 μω λόγον περὶ τοῦ Ἡλιογαβάλου, τοῦ Μα-
 κρίνου καὶ τοῦ Ἰουλιανοῦ, οἵτινες, διότι ἤ-
 σταν ποταποί, ἐν ροπῇ ὀφθαλμοῦ κατεστρά-
 φησαν. Ἄλλ' ἐρχόμενος ἀμέσως εἰς τὸ
 συμπέρασμα μου λεγῶ, ὅτι οἱ ἡγεμόνες τῆς
 ἐποχῆς μας δὲν ἀπαντῶσι τὰς τοιαύτας
 δυσκολίας εἰς τὸν στρατὸν, διότι, ἂν καὶ
 πρέπη νὰ φροντίζωσι περὶ αὐτοῦ, μολον-
 τοῦτο πᾶν πρόσκουμα σήμερον εὐκόλως ἐ-
 ξομαλύνεται, ἐπειδὴ εἰς οὐδεμίαν τῶν ση-
 μερινῶν ἡγεμονιῶν τὰ στρατεύματα ἀπο-
 τελοῦσι σωματεῖα συνδεδεμένα ἀνέκαθεν
 μὲ τὴν διοίκησιν τῶν ἐπαρχιῶν, ὡς ἦσαν
 εἰς τὴν ρωμαϊκὴν αὐτοκρατορίαν. Διὰ τοῦ-
 το, ἐὰν τότε ὤφειλον οἱ ἡγεμόνες νὰ εὐχα-
 ριστῶσι περισσότερον τὸν στρατὸν ἢ τὸν
 λαόν, τὸ μέτρον τοῦτο ὑπηγορεύετο ἀπὸ
 τὴν δύναμιν τοῦ στρατοῦ, ἥτις ὑπερτέρει
 ἐκείνην τοῦ λαοῦ. Σήμερον ὅμως εἶνε ἀναγκ-
 αῖον εἰς ὅλους τοὺς ἡγεμόνας, ἐκτὸς τοῦ
 βασιλέως τῶν Ὀθωμανῶν καὶ τοῦ Σουλ-
 τάνου τῆς Αἰγύπτου (*), νὰ εὐχαριστῶσι

(*) Σουλτᾶνος ἰδίως ἐλέγετο τότε ὁ ἡγεμὼν
 τῆς Αἰγύπτου, ὅστις ἦτο ἀνεξάρτητος. Ὁ Σουλ-
 τᾶνος τοῦ Βυζαντίου ἐλέγετο «βασιλεὺς τῶν Ὀ-
 θωμανῶν ἢ ὁ Ὀθωμανὸς (il Turco)», καθὼς ἐ-
 λέγετο ὁ Ἰσπανός, ὁ Γάλλος, ἢ ἡ Ἰσπανία, ἢ
 Γαλλία, ἀντὶ ὁ βασιλεὺς τῆς Ἰσπανίας, τῆς Γαλ-

μάλλον τὸν λαὸν παρὰ τὸν στρατὸν, διότι ὁ λαὸς εἶνε δυνατώτερος ἀπὸ τὸν στρατὸν. Ἐξήρσα δὲ τὸν βασιλέα τῶν Ὀθωμανῶν, διότι οὗτος διατηρεῖ πέριξ αὐτοῦ δώδεκα χιλιάδας πεζοῦ στρατοῦ καὶ δεκαπέντε ἱππικοῦ, ἀπὸ τὸν στρατὸν δὲ αὐτὸν ἐξαρτᾶται ἡ ἀσφάλεια καὶ ἡ ἐσωτερικὴ ἰσχύς τῆς βασιλείας του· ὅθεν εἶνε ἠνγκυκασμένος, παραβλέπων τὰ συμφέροντα τοῦ λαοῦ, καὶ φέρεται εὖνους πρὸς τὸν στρατὸν. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ εἰς τὸν Σουλτάνον τῆς Αἰγύπτου, ὅστις ὑποχείριος ὢν τῶν στρατιωτῶν του, ὀφείλει καὶ εὖνοῆ αὐτούς, παραβλέπων τὸν λαόν. Πρέπει δὲ καὶ παρατηρήσωμεν, ὅτι ἡ ἡγεμονία τοῦ Σουλτάνου τούτου δὲν ὁμοιάζει καμιαν ἄλλην, ἀλλὰ μόνον τῆς παπικῆς, ἥτις δὲν δύναται καὶ ὀνομασθῆ διαδοχικῆ, μήτε καὶ καταχθῆ μεταξὺ τῶν νέων ἡγεμονιῶν, διότι τὸν παλαιὸν ἡγεμόνα δὲν διαδέχονται τὰ τέκνα του, ἀλλ' ὁ ἐκλεγόμενος ὑπὸ τῶν ἐχόντων εἰς τὸ κράτος ἐξουσίαν καὶ ὑπεροχὴν. Ἐπίσης δὲν δύναται καὶ θεωρηθῆ ὡς νέα ἡγεμονία, διότι ἡ τάξις ἐκεῖνη τῶν πραγμάτων εἶνε ἀρχαία καὶ δὲν παρουσιάζονται ἐκεῖ τινὰ ἐκ τῶν εἰς τὰς νέας ἡγεμονίας ἀνακουμένων προσκομμάτων, ἐπειδὴ, ἂν καὶ ὁ ἡγεμὼν εἶνε νέος, οἱ θεσμοὶ τοῦ κράτους εἶνε ἀρχαῖοι, τὰ πάντα δ' ἔτοιμα καὶ τὸν δεχθῶσιν ὡς διαδοχικὸν ἡγεμόνα. Ἐπανακάμπτων εἰς τὴν ὑπόθεσιν λέγω, ὅτι, ὅστις

λίας κτλ. Οὕτω καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν ἔλεγον ὁ Φραντζας, ὁ Νεμτζας, ὁ Σπάνιας, ὁ Μόσχοδος κτλ., ἀντὶ ὁ βασιλεὺς τῆς Γαλλίας, τῆς Αὐστρίας, τῆς Ἰσπανίας, τῆς Ρωσσίας κτλ.

καλῶς μελετήσῃ ὅσα ἄχρι τοῦδε περὶ αὐ-
 τῆς εἶπον, θέλει παροκτιρήσῃ, ὅτι αἰτία
 τῆς καταστροφῆς τῶν εἰρημένων αὐτοκρα-
 τῶρων ὑπῆρξεν ἢ τὸ μῖσος ἢ ἡ περιφρόνη-
 σις. Περιπλέον ἐκ τῆς ἐρεύνης αὐτῆς θέλει
 γνωρίσῃ τὰς αἰτίας, διὰ τὰς ὁποίας οἱ μὲν
 ἐκ τῶν αὐτοκρατόρων ἐκείνων βαδίσαντες
 τὴν μίαν, οἱ δὲ τὴν ἄλλην ὁδόν, ἔλαβον
 ἀδιαισχότως, ἄλλοι μὲν εὐτυχῆς καὶ ἄλλοι
 δυστυχῆς τέλος. Ὁ Περτίναξ καὶ ὁ Ἀλέ-
 ξάνδρος, καθὼς νέοι ἡγεμόνες, ὄχι μόνον δὲν
 ὠφελήθησαν, ἀλλ' ἐζημιώθησαν, θελήσαν-
 τες γὰρ μιμηθῶσι τὸν Μάρκον, χρηματίσαν-
 τα ἡγεμόνα κατὰ διαδοχὴν. Ἐπίσης ἐζη-
 μιώθησαν ὁ Καρακάλλας, ὁ Κόμμοδος καὶ
 ὁ Μαξιμῖνος, θελήσαντες γὰρ μιμηθῶσι τὸν
 Σεβήρον, διότι δὲν εἶχον τοσαύτην ἀρετὴν,
 ὥστε ν' ἀκολουθήσωσι τὸ παράδειγμα του.
 Ὅθεν πᾶς νέος ἡγεμὼν δὲν δύναται γὰρ μι-
 μηθῆ τὰ ἔργα τοῦ Μάρκου, ἀλλ' οὔτε εἶνε
 ἀναγκαῖον γὰρ μιμηθῆ ἐκεῖνα τοῦ Σεβήρου,
 τὰ χρήσιμα εἰς τὴν παγίωσιν τῆς ἐξουσίας
 του, ἐκ δὲ τῶν τοῦ Μάρκου τὰ κατάλληλα
 καὶ ἀξιόπαινα πρὸς διατήρησιν ἐξουσίας
 θεμελιωθεῖσθαι καὶ παγιωθείσθαι ἤδη.

R